

Sztojcsev Szvetoszláv „illuminációi” elé

Az egyik nyelvből való átlépés a másikba: kockázatos. De szerencsés esetben pompázatos eredményekkel kecsegtethet. Hiszen nem feltétlenül jelenti az átlépést az egyik kultúrából a másikba. Sztojcsev Szvetoszlávot Bulgária küldte a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Krára, hogy ott magyar irodalmat és nyelvet tanuljon. Az eredmény nem csupán ritka nyelvi felkészültségben mérhető, hanem az eredetileg (és talán még ma is) újságírói ambíciókkal rendelkező ifjú – aki ma Békéscsabán szerkesztőként tevékenykedik – már első kötetét is összeállította, az alábbiakhoz hasonló formájú prózaverseiből. Hirtelenében (távoli az analógia) a világirodalom egyik kísérletezője, az önmagát látnokká kiképező, egészében modernné válni akaró Rimbaud jut eszembe, az ő prózaversei, „Illuminációk” című sorozata, amelyben hol a szerkezet adja a prózavers jelentését, hol a mese sejtelmessége vezet el a jelképiséghez, hol az ismétlések, gondolatrítmusok árján jutunk el egy aligha megfejthető líraisághoz.

Sztojcsev Szvetoszláv sem mond le a történetről, töredékességében mutatja föl a mindig roppant egyszerű eseményt, amely modern világunk űzöttségéből éppen úgy táplálkozik, mint egy ironikusan értelmezett világirodalmi vagy mitológiai témából. Szuverén világ az övé: összetett szavai nyelvi fantáziáját igazolják, bekezdései ritmusérzékét, meghökkentő gondolatisága eligazodni vágyását az általa kaotikusnak látott világegészben.

Nem tudható még: meddig írja a szó szoros értelmében és talán műfaji értelemben is vett prózai meséit Sztojcsev Szvetoszláv, merrefelé tör előre és vissza a magyar, a bolgár vagy a világirodalom kulturális emlékezetében. Írásai tehetségről árulkodnak, a szerencsekívánásokat mindenképpen megérdemlik.

Fried. Isván

SZTOJCSEV SZVETOSZLÁV

Szerecsenmosoda

Hóhullámok hátán szárnyal a repedező lét.

A büntudatmag szüntelenül lelkeket robbantgat, olthatatlan tűzforrásokat szül.

Az elapadhatatlan energia holt szavakat vet és észmaradványokat arat a hőzuhatagban.

A hősmondák lassan elhalnak már, a repedéseken szétfolyik a lét... van itt valaki?

Génebész-sugallatokat áraszt a sebzett lelkiismeret, gyóntatószékhez láncolja magát a gondolkodó lény... csókold meg a földet, utas, és bűneiddel s vérző ujjaiddal itasd meg a repedező űrt.

Lear, a bolond

LEAR: *Te bolondnak hívsz engem, fiú?*

BOLOND: *Minden egyéb címeidet elajándékozta, az veled született.*

A valaha rettegett (és igazságos) királyok szörnyű tévedések folytán olykor megfosztatnak a koronától, s a leari útra kényszerülnek. A hízog nyáj elárulja a királyt, kegyetlen bosszút áll a már fogatlan oroszlánon, köddé vész a népes múlt, és csak egyvalaki tart ki a néhai nagyság mellett – a bolond.

A leari úton két bolond.

Az úton túl a kíméletes időtlenség, ahol az egyiket megkoronázzák és királyt adnak hozzá, hogy meg ne őjítsa a magány, a szegénység, az emlék.

A bárd

Kísértetiesen csöndesek az éjszakák és eseménytelenül feszültek a nappalok. Feledésrétegek ülepsznek rá a múltra, a súlyosan terhes mozdulatlan-ság-vákuumban csak régi bűnök árnyai keringenek nesztelenül. Néhanapján résnyre kinyílik az egyetlen ablak, a szobába behatol egy-egy jelentőredék, porlepte ézfosztlányok szabadulnak ki a múltból, szipákol a tér, és egyre vaskosabb a vissza-visszatérő állókép. A csupasz falon fejmagasságban egy szögre kiakasztott, vörösen fénylő, súlyosan lógó bárd. Réges-rég kiszáradt a folyó, az éltető, nyomokat eltüntető víz, szomjúhozik a hideg acél... él az acél, nem éri utol az enyészet.

Jelenség madáréknál

A galambok viselkedésének három változatát figyelte meg töprengő utazásai során a vándor:

Északi nyár, barátságos és elképesztően tiszta skandináv kisváros. A piac melletti téren a padokon pihenő emberek és az éhes madarak békességben elférnek egymás mellett. Egyik lábát a másikra téve ül a vándor, kenyeret majszol, egy galamb a lába alól is szedegeti a morzsákat. Centiméterekre a halál.

Egy másik tájon – valahol Közép-Európában – már bátortalanabbak a madarak. A vándor morzsákat szór, a galamb tartózkodóan figyel tisztes távolságból. Az ember kissé odébbáll, a madár azon nyomban felszedegeti a kenyérdarabkákat.

Valahol délen jár a vándor; a madarak messzire elkerülik az embert.

Ne bánts a madarat, bármerre is jársz! A fönix feltámad poraiból, és eledelért esdekel...